

Rapport

Gemeenteraadsverkiezingen 2022. Peiling januari '22

I&O-gemeenteraadspeiling januari 2022

Colofon

I&O-gemeenteraadspeiling januari 2022

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/019

Datum

februari 2022

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	Groot arsenaal aan zoekende kiezers bij gemeenteraadsverkiezingen	4
1	Stemgedrag gemeenteraadsverkiezingen	8
1.1	Achtergrond gemeenten en gemeenteraadsverkiezingen	8
1.2	“Lokale partij” stabiel groot; CDA levert in	9
1.3	Wie stemt op een lokale partij en waarom?	11
1.4	Hoe zeker is de stem en tweede/derde keuze	12
1.5	Gemeentestem is anders dan landelijke stem	13
1.6	Kiezers stemmen bij GR22 anders dan bij TK21	14
2	De inhoud	15
2.1	Vier op tien volgen gemeentelijke politiek	15
2.2	Meeste kiezers kijken naar lokale kwesties	15
2.3	Stemmotieven	16
2.4	Belangrijkste issues: “betaalbaar wonen” met stip op 1	17
3	Onderzoeksverantwoording	20

Groot arsenaal aan zoekende kiezers bij gemeenteraadsverkiezingen

Lokale partij wederom grootste; CDA levert in

Kiezers kijken naar lokale kwesties

Op 14, 15 en 16 maart 2022 vinden gemeenteraadsverkiezingen plaats. Niet alle gemeenten doen daar aan mee. De gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 vinden plaats in 333 gemeenten.

“Lokale partij” stabiel groot; CDA levert in

De “lokale partij” zal hoogstwaarschijnlijk opnieuw de grootste worden. Bijna een derde (32%) denkt op een lokale partij te gaan stemmen. Verder zien we dat CDA (-8%) op dit moment een flink lager aandeel kiezers achter zich heeft. Overigens is dit in lijn met de landelijke trend.

Op winst lijken PVV, PvdD, Volt, JA21 en FvD te staan, maar geen van deze partijen doet overal mee (de nieuwe partijen maar in 15 procent van de gemeenten of minder) en niet alle respondenten zullen zich dit ten volle realiseren.

Tabel 1.1 – Uitslag 2018 en peiling januari gemeenteraadsverkiezingen maart 2022

“Stel dat er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.444)

	UITSLAG		PEILING JANUARI 2022	VERSCHIL 2018 > PEILING JANUARI 2022
Lokale partij	28,7%		31,8%	3,1%
VVD	13,5%		12,3%	-1,2%
CDA	13,4%		5,2%	-8,2%
D66	9,2%		7,2%	-2,0%
GroenLinks	8,9%		7,3%	-1,6%
PvdA	7,5%		6,0%	-1,5%
SP	4,4%		3,0%	-1,4%
CU	3,8%		3,3%	-0,5%
PVV	1,4%		6,3%	4,9%
SGP	1,4%		3,0%	1,6%
PvdD	1,1%		4,0%	2,9%
DENK	1,0%		1,3%	0,3%
50Plus	0,8%		1,1%	0,3%
FvD	0,3%		2,5%	2,2%
Volt			2,6%	2,6%
JA21			2,2%	2,2%
BIJ1			0,9%	0,9%
Andere partij ¹	4,6%			

¹ 1,9% noemt een andere partij, vrijwel altijd is dit een lokale partij. Dit aandeel is toegevoegd aan het percentage ‘lokale partij’

Nog veel onzekerheid

In hoeverre deze peiling voorspellende waarde heeft kunnen we afleiden uit onze peilingen uit 2018, afgezet tegen de uitslag toen. Daaruit blijkt dat we de ‘lokale partij’ in 2018 overschatten (29% stemde erop, niet de door ons gepeilde 34%), al stemde 4,6% op nog een andere partij, die door onze respondenten ingeschat kan zijn als een lokale partij.

Het kiezersaandeel voor CDA, VVD en D66 werd in onze peiling onderschat. Daarnaast scoorden partijen als PVV, PvdD en FvD in de peiling hoger dan daadwerkelijk gehaald bij de verkiezingen. Dit wetende is de verwachting dat het CDA wel gaat inleveren, maar geen 8 procentpunt. De lokale partij zal op basis van deze peiling waarschijnlijk minimaal 30 procent scoren.

Ook verder is er nog veel onzeker.

In de eerste plaats omdat kiezers nog twijfelen tussen partijen. Nog maar drie op tien kiezers zeggen dat ze al zeker zijn van hun keuze, zeven op de tien dus nog niet.

In de tweede plaats omdat kiezers die voor de Tweede Kamer nu zouden stemmen op JA21, Volt of de BoerburgerBeweging – partijen die landelijk op flinke winst staan – maar heel beperkt tot niet bij deze partijen terecht kunnen. Ten dele komen deze stemmen terecht bij een lokale partij. Maar een groot deel van deze kiezers is zoekende.

Op winst staan SGP, JA21, PVV, FvD en Volt, maar geen van deze partijen doet overal mee, de nieuwe partijen: maar in 15 procent van de gemeenten of minder. Niet alle kiezers zullen zich dit ten volle realiseren. Hierdoor zal hun uiteindelijke stemmentotaal waarschijnlijk lager uitvallen.

Gemeentestem anders dan landelijke stem

Voorgenomen en uitgevoerde stemgedrag van kiezers voor de Tweede Kamerverkiezingen is duidelijk anders dan voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Als het gaat om *voorgenomen stemgedrag* (onze landelijke TK-peiling van midden januari) blijkt – gemiddeld – nog maar 53 procent uit te komen bij dezelfde partij voor de gemeenteraad.

Hierbij moet opgemerkt worden dat een op vijf (21%) het nu nog niet weet.

Een beperkte overlap TK/GR zien we – logischerwijs – bij nieuwe partijen als JA21, Volt en BBB die maar in weinig (of geen) gemeenten meedoen. Kiezers van de rechts-conservatieve partijen (PVV, FvD, JA21, BBB) die vaak niet meedoen komen relatief vaak uit bij een lokale partij.

Kiezers van Volt weten het vaak nog niet (24%) of gaan naar een lokale partij, D66 of GroenLinks. Relatief laag is de overlap bij D66, die in de meeste gemeenten wel meedoet, maar ook VVD en CDA – die bijna overal meedoen – kunnen niet automatisch rekenen op al hun landelijke kiezers.

De *uitslag* bij de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021 is al helemaal geen voorspelling voor de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022. Van degenen die bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen stemden komt vooralsnog maar 39 procent uit bij dezelfde partij. (Ook hier de kanttekening dat 21% het nog niet weet).

Relatief laag is de kiezerstrouw onder degenen die in maart 2021 stemden op D66 (29% is dat nu weer van plan) en CDA (33%). D66-kiezers wijken vooral uit naar links (GL, PvdA), de lokale partij of weten het nog niet.

(Relatief) hoog is de overlap TK21/GR22 voor kiezers die in maart 2021 stemden op SGP, GroenLinks, PvdD en ChristenUnie. Zij weten hun kiezers dus vrij goed vast te houden (of, in geval van GroenLinks: leveren niet nog meer in).

“Betaalbaar wonen” met stip op 1 als belangrijkste issue

Op de vraag “wat de drie belangrijkste onderwerpen bij de gemeenteraadsverkiezingen zouden moeten zijn” komt “betaalbaar wonen” met 45 procent bovenaan de prioriteitenlijst. Dit was 28 procent in maart 2018, het issue steeg van een derde naar een eerste positie.

Het thema “Veiligheid, criminaliteit, openbare orde” wordt door 35 procent belangrijk gevonden en is daarmee het op een na belangrijkste issue.

Zorg voor ouderen en Zorg voor gehandicapten hebben aan belang ingeboet, terwijl Zorg voor jongeren, jeugdhulp juist belangrijker is geworden voor de kiezers.

Belangrijkste issues

Wat zouden volgens u de drie belangrijkste onderwerpen bij de gemeenteraadsverkiezingen in uw gemeente moeten zijn?

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.444)

	maart 2018	januari 2022
Betaalbaar wonen	28%	45%
Veiligheid, criminaliteit, openbare orde	43%	35%
Leefbaarheid, buurt- en wijkcentra	24%	21%
Gemeentelijke financiën, belastingen en bezuinigingen	24%	20%
Duurzaamheid, energietransitie ²	17%	17%
Groen/ natuur in de buurt	*	16%
Zorg voor ouderen, wmo ³	31%	16%
Onderhoud openbare ruimte (straten, groen)	17%	13%
Werkgelegenheid en economie	21%	13%
Verkeer, parkeren en bereikbaarheid	17%	12%
Zorg voor jongeren, jeugdhulp ⁴	6%	12%
Afvalinzameling, aanpak zwerfafval	10%	10%
Inspraak en burgerparticipatie	7%	9%
Winkels, detailhandel, warenmarkten	9%	8%
Openbaar vervoer en fietsverkeer	*	7%
Cultuur, muziek en evenementen	6%	6%
Zorg voor gehandicapten of mensen met afstand tot de arbeidsmarkt	12%	5%
Integratie nieuwkomers	5%	4%
Corona: handhaving van de coronamaatregelen	*	4%
Recreatie en toerisme	2%	3%
Corona: steunmaatregelen (TOZO, etc.)	*	2%

² 2018: Duurzaamheid, energiebesparing

³ 2018: Zorg voor ouderen

⁴ 2018: Zorg voor jongeren

Jongeren hebben andere prioriteiten dan middelbare en oudere kiezers

Jongeren hebben veel minder belangstelling voor de gemeentepolitiek dan ouderen. De opkomst is onder jongeren doorgaans ook (veel) lager dan onder ouderen.

Om hier iets aan te doen is het goed te kijken wat jongeren van belang vinden. Zowel jongeren als ouderen vinden *betaalbaar wonen* erg belangrijk, maar onder jongeren is dat aandeel veel hoger (< 35 jaar: 58%) dan onder ouderen (65+: 38%). Daarnaast hebben jongeren duurzaamheid, groen in de buurt en zorg voor jongeren in hun top vijf staan. De jongste jongeren willen meer aandacht voor *OV en fietsverkeer*.

Ouderen vinden juist *zorg voor ouderen, leefbaarheid* en *gemeentelijke financiën* belangrijk.

Jongeren (tot 34 jaar)	65-plus
1. Betaalbaar wonen	1. Betaalbaar wonen
2. Veiligheid	2. Veiligheid
3. Duurzaamheid, energietransitie	3. Zorg voor ouderen, wmo
4. Groen/natuur in de buurt	4. Leefbaarheid, buurt- en wijkcentra
5. Zorg voor jongeren, jeugdhulp	5. Gemeentelijke financiën, belastingen

Vier op tien volgen gemeentelijke politiek; jongeren: een op vijf

De meeste kiezers volgende gemeentelijke politiek niet op de voet; Slechts 4 procent doet dat wel. Een derde volgt het op hoofdlijnen en nog eens een derde zijdelings. Naarmate men ouder is heeft men duidelijk meer belangstelling. Onder jongeren is de belangstelling matig: een op vijf volgt het op de voet of op hoofdlijnen, 58 procent nauwelijks tot niet.

Kiezers kijken naar lokale kwesties

Ruim de helft van de kiezers (53%) gaat bij de keuze voor een partij bij de gemeenteraadsverkiezingen vooral af op kwesties en problemen die in de gemeente spelen. Slechts één op zeven (14%) kijkt meer naar landelijke kwesties en 31 procent zegt 'beide evenveel'.

Stemmotieven

Gevraagd naar 'stemmotieven' blijkt ook dat de standpunten / het partijprogramma van deze partij in mijn gemeente" het belangrijkste zijn voor de gemeentelijke kiezer (door 40% genoemd). Gevolgd door de ideologie (36%) en de "landelijke standpunten van deze partij" (29%).

Het motief "Deze partij komt op voor mijn regio" is gestegen van 16 naar 21 procent.

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 tot maandag 17 januari. In totaal werkten 2.230 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=2113) is afkomstig het I&O Research Panel, 117 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 Stemgedrag gemeenteraadsverkiezingen

1.1 Achtergrond gemeenten en gemeenteraadsverkiezingen

Op dit moment (sinds 1 januari 2022 zijn er 345 gemeenten in Nederland. Vanaf 24 maart 2022 zijn er (na het samengaan van Weesp en Amsterdam) nog 344 gemeenten. Dertig jaar geleden bestond Nederland nog uit 774 gemeenten. De omvang van een gemeenteraad hangt samen met het aantal inwoners van de gemeente. De grootste gemeenteraden van Nederland hebben 45 leden, dat zijn gemeenten met meer dan 200.000 inwoners. De kleinste gemeenteraden hebben 9 leden, dat zijn gemeenten met minder dan 3000 inwoners. Het aantal raadsleden – en dus zetels – is altijd oneven.

Op 14, 15 en 16 maart 2022 vinden gemeenteraadsverkiezingen plaats. Niet alle gemeenten doen daar aan mee: in elf waren er al herindelingsverkiezingen. De gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 vinden plaats in 333 gemeenten⁵.

Lang niet alle partijen doen overal mee

VVD, CDA en PvdA doen in de meeste gemeenten mee. ChristenUnie, GroenLinks en D66 doen mee in ruim de helft, twee derde tot drie kwart van de gemeenten. De SP doet mee in zo'n 90 gemeenten (dus ruim een kwart), FvD in 50, PVV, PvdD in circa 30 en DENK (19).

Maar de nieuwe – populaire – partijen Volt (10), JA21 (1), BIJ1 (5) en BBB (0) in slechts een handvol gemeenten of helemaal niet.

De partijen die maar in weinig gemeenten meedoen doen dat dat doorgaans wel in de grotere steden en gemeenten, waarmee ze relatief veel kiezers (kunnen) bereiken.

Bij de vraag “op welke partij zou u stemmen” – volgende paragraaf – hebben we deze informatie globaal aan de respondent gegeven (zie bijlage met lijst partijen x gemeenten).

Er zijn desalniettemin twee belangrijke disclaimers:

- Het kan zijn dat respondenten hier niet voldoende informatie uithaalden en toch een partij noemen die niet meedoet.
- Nog niet alle deelnames zijn definitief, dus als een partij van de eerste voorkeur niet meedoet, zal deze kiezer een andere partij moeten kiezen (of hij/zij blijft thuis).

⁵ 345 - 1 (Weesp) - 4 (herindelingsverkiezingen 2021) - 4 (herindelingsverkiezingen in 2020) - 3 (herindelingsverkiezingen november 2022) = 333 verkiezingen in maart.

1.2 “Lokale partij” stabiel groot; CDA levert in

De “lokale partij” zal hoogstwaarschijnlijk opnieuw de grootste worden. Bijna een derde (32%) denkt op een lokale partij te gaan stemmen. Verder zien we dat CDA (-8%) op dit moment een flink lager aandeel kiezers achter zich heeft. Overigens is dit in lijn met de landelijke trend. Op winst lijken PVV, PvdD, Volt, JA21 en FvD en te staan, maar geen van deze partijen doet overal mee (maar in 15 procent van de gemeenten of minder) en niet alle respondenten zullen zich dit ten volle realiseren.

In hoeverre deze peiling voorspellende waarde heeft kunnen we afleiden uit onze peilingen uit 2018, afgezet tegen de uitslag toen (tabel 1.2). Daaruit blijkt dat we de ‘lokale partij’ in 2018 overschatten (29% stemde erop, niet de door ons gepeilde 34%), al stemde 4,6% op nog een andere partij, die door onze respondenten ingeschat kan zijn als een lokale partij. Het kiezersaandeel voor CDA, VVD en D66 werd in onze peiling onderschat. Daarnaast scoorden partijen als PVV, PvdD en FvD in de peiling hoger dan daadwerkelijk gehaald bij de verkiezingen. Dit wetende is de verwachting dat het CDA wel gaat inleveren, maar geen 8 procentpunt. De lokale partij zal op basis van deze peiling wederom rond de 30 procent scoren.

Tabel 1.1 – Uitslag 2018 en peiling gemeenteraadsverkiezingen maart 2022

“Stel dat er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.444)

	UITSLAG	PEILING JANUARI 2022	VERSCHIL 2018 > PEILING JANUARI 2022
Lokale partij	28,7%	31,8%	3,1%
VVD	13,5%	12,3%	-1,2%
CDA	13,4%	5,2%	-8,2%
PVV	1,4%	6,3%	4,9%
D66	9,2%	7,2%	-2,0%
GroenLinks	8,9%	7,3%	-1,6%
SP	4,4%	3,0%	-1,4%
PvdA	7,5%	6,0%	-1,5%
CU	3,8%	3,3%	-0,5%
PvdD	1,1%	4,0%	2,9%
50Plus	0,8%	1,1%	0,3%
SGP	1,4%	3,0%	1,6%
DENK	1,0%	1,3%	0,3%
FvD	0,3%	2,5%	2,2%
Volt		2,6%	2,6%
JA21		2,2%	2,2%
BIJ1		0,9%	0,9%
Andere partij ⁶	4,6%	0%	

⁶ 1,9% noemt een andere partij, vrijwel altijd is dit een lokale partij

Tabel 1.2 – Peilingen en uitslag gemeenteraadsverkiezingen maart 2018

	GR 2018				
	PEILING		UITSLAG	VERSCHIL	
	febr. 2018	maart 2018	maart 2018	peiling feb. vs uitslag	peiling mrt. vs uitslag
Lokale partij	33%	34%	28,7%	4,3%	5,3%
VVD	10%	11%	13,5%	-3,5%	-2,5%
CDA	11%	10%	13,4%	-2,4%	-3,4%
D66	8%	7%	9,2%	-1,2%	-2,2%
GroenLinks	7%	9%	8,9%	-1,9%	-0,1%
PvdA	6%	7%	7,5%	-1,5%	0,5%
SP	5%	5%	4,4%	-0,6%	-0,6%
CU	5%	4%	3,8%	1,2%	0,2%
PVV	4%	3%	1,4%	2,6%	1,6%
SGP	3%	2%	1,4%	1,6%	0,6%
PvdD	1%	2%	1,1%	0,1%	0,9%
50Plus	2%	1%	0,8%	1,2%	0,2%
DENK	2%	1%	1,0%	1,0%	0,0%
FvD	1%	1%	0,3%	0,7%	0,7%
JA21					
Volt					
BIJ1					
Andere partij	2%	1%	4,6%	-2,6%	-3,6%

1.3 Wie stemt op een lokale partij en waarom?

Zo'n drie op tien (30%) stemmen gaan bij de gemeenteraadsverkiezingen van maart naar een lokale partij. Wie zijn dat en waarom stemmen ze op een lokale partij?

Wie stemmen meer dan gemiddeld op een lokale partij?

- kiezers die landelijk (zouden) stemmen op JA21 of BBB (ca. 40% van hen stemt lokaal);
- kiezers die wonen op het platteland (37%) en in middelgrote gemeenten (35%);
- lager opgeleiden (35%);
- mensen met bijna modaal / modaal inkomen (34%);
- ouderen (50+: 33%);
- mannen (32%) iets vaker dan vrouwen (28%).

Waarom stemmen ze lokaal?

Men stemt vooral op een lokale partij omdat men het idee heeft dat deze partij dichterbij staat, de gemeentelijke problematiek beter kent maar vooral ook: omdat deze partij onafhankelijk opereert. Anders gezegd: een stem op een lokale partij komt vaak voort uit teleurstelling met de landelijke partijen en teleurstelling.

Andere partijen zijn landelijk vertegenwoordigd en behoren tot de vaste kliek. Die ga ik niet steunen.

Een lokale partij heeft een kleinere kans op last en ruggespraak met een landelijke broer. Ik denk niet dat randstadpartijen begrijpen wat buiten de randstad van belang is.

Heb helemaal geen vertrouwen in de grote partijen.

Ik ben van mening dat lokale partijen dicht bij de burger staan en meer politieke vrijheid hebben vanwege het ontbreken aan een overkoepelend orgaan. Daarnaast hebben lokale politici geen drang om de landelijke politiek in te gaan op lange termijn. Die commitment aan de gemeente vind ik mooi.

1.4 Hoe zeker is de stem en tweede/derde keuze

Op de vraag “Zijn er andere partijen die voor u in aanmerking komen om op te stemmen?” zeggen drie op tien kiezers dat ze al zeker zijn van hun keuze. Zeven op de tien zijn dus nog niet zeker.

Vooral kiezers van SGP en VVD zijn vaak al zeker van hun stem. Veel minder geldt dat voor kiezers van links-progressieve partijen (D66, GroenLinks).

De lokale partij wordt (met 12%) het meest genoemd als tweede keuze, gevolgd door GroenLinks (9%), D66 en PvdA (8%).

Tabel 1.2 – Andere partijen die in aanmerking komen (afgezet tegen eerste keuze GR)

Zijn er andere partijen die voor u in aanmerking komen om op te stemmen?

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.444)

	Totaal	lokale partij	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD	Volt	JA21
Staat vast	30%	36%	46%	32%	23%	14%	20%	27%	30%	32%	23%	56%	25%	3%	12%
Lokale partij	12%		18%	12%	28%	20%	15%	17%	15%	13%	11%	13%	23%	15%	27%
VVD	6%	9%		7%	15%	15%	2%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	19%	6%
PVV	3%	4%	1%		1%	0%	0%	3%	0%	0%	3%	0%	32%	0%	22%
CDA	6%	9%	13%	2%		7%	2%	2%	3%	18%	1%	6%	0%	3%	2%
D66	8%	8%	11%	1%	10%		21%	3%	15%	0%	3%	0%	0%	36%	0%
GL	9%	6%	1%	1%	5%	29%		7%	30%	7%	32%	0%	0%	35%	0%
SP	5%	5%	0%	4%	1%	4%	10%		15%	2%	16%	0%	0%	6%	0%
PvdA	8%	5%	1%	4%	9%	22%	29%	13%		0%	10%	2%	0%	17%	0%
CU	3%	2%	1%	1%	23%	3%	1%	2%	1%		1%	18%	0%	2%	0%
PvdD	5%	2%	1%	3%	0%	7%	21%	17%	5%	0%		0%	9%	14%	8%
50+	2%	2%	4%	3%	1%	0%	0%	5%	1%	1%	1%		0%	0%	4%
SGP	1%	0%	0%	1%	5%	0%	0%	0%	0%	17%	0%		0%	0%	2%
DENK	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%
FvD	2%	2%	0%	11%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%		0%	11%
Volt	6%	4%	5%	1%	4%	22%	14%	5%	10%	2%	12%	2%	0%		5%
JA21	4%	4%	6%	13%	0%	1%	1%	0%	1%	0%	4%	0%	15%	7%	
Bij1	1%	0%	0%	0%	0%	2%	5%	0%	1%	0%	5%	0%	0%	0%	0%
An- ders	1%	1%	0%	6%	1%	2%	1%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	2%
Blanco	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	3%	3%	0%
Weet nog niet	14%	21%	8%	9%	10%	7%	8%	19%	4%	19%	16%	8%	12%	16%	13%
n =	1444	403	160	67	68	109	116	58	117	63	67	53	21	41	28

1.5 Gemeentestem is anders dan landelijke stem

Als we het voorgenomen en uitgevoerde stemgedrag van kiezers voor de Tweede Kamerverkiezingen naast dat voor de gemeenteraadsverkiezingen leggen valt op dat dat duidelijk niet automatisch uitkomt bij dezelfde partij.

Van alle kiezers die een voorkeur hebben in onze landelijke TK-peiling komt – gemiddeld – nu nog maar 53 procent uit bij dezelfde partij, waarbij opgemerkt moet worden dat een op vijf (21%) het nu nog niet weet, maar ook dat nu nog maar 30 zeker weet op deze partij te gaan stemmen.

Een beperkte overlap TK/GR zien we – logischerwijs – bij nieuwe partijen als JA21, Volt en BBB die maar in weinig (of geen) gemeenten meedoen. Kiezers van de rechts-conservatieve partijen (PVV, FvD, JA21, BBB) die vaak niet meedoen komen relatief vaak uit bij een lokale partij. Kiezers van Volt weten het vaak nog niet (24%) of gaan naar een lokale partij, D66 of GroenLinks. Relatief laag is de overlap bij D66, die in de meeste gemeenten wel meedoet, maar ook VVD en CDA – die bijna overal meedoen – kunnen niet automatisch rekenen op al hun landelijke kiezers.

Tabel 1.3 – Voorgenomen stemgedrag GR 2022 – afgezet tegen voorgenomen stemgedrag TK

“Stel dat er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, inclusief ‘weet nog niet’ (n=1.817)

	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	BBB
Lokale partij	23%	22%	17%	28%	23%	25%	15%	9%	23%	18%	5%	17%	40%	44%
VVD	10%	64%	3%	1%	1%							2%	10%	
PVV	5%	1%	1%	51%	1%								1%	13%
CDA	4%	1%			60%	2%	1%	1%	2%		7%	3%	1%	5%
D66	6%		50%		4%		6%	2%				7%		
GL	6%		3%		1%		1%	73%		8%		5%		
SP	2%			1%		50%	1%	1%		3%				
PvdA	5%	0%	4%	2%		5%	62%	2%		1%		2%	2%	
CU	3%					1%	1%				68%	1%		2%
PvdD	3%			1%				1%		59%		1%		
50+	1%	0%	1%	1%		1%				2%				
SGP	2%	1%		1%			1%				4%			2%
DENK	1%					2%								
FvD	2%								53%					4%
Volt	2%		1%			1%						35%		1%
JA21	2%					1%							28%	2%
Bij1	1%											1%		
Anders	1%		2%	3%	1%	4%	1%		3%		5%	1%	2%	1%
Weet niet	21%	12%	19%	10%	7%	7%	11%	11%	19%	9%	12%	24%	16%	27%
Wil niet zeggen	1%			2%										
n =	1817	233	160	130	75	68	82	101	49	71	58	84	91	76

1.6 Kiezers stemmen bij GR22 anders dan bij TK21

De uitslag bij de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021 is al helemaal geen voorspelling voor de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022. Van degenen die bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen stemden komt vooralsnog maar 39 procent uit bij dezelfde partij. (Ook hier de kanttekening dat 21% het nog niet weet).

Relatief laag is de kiezerstrouw onder degenen die in maart 2021 stemden op D66 (29% is dat nu weer van plan) en CDA (33%). D66-kiezers wijken vooral uit naar links (GL, PvdA), de lokale partij of weten het nog niet.

Ook de scores voor SP, FvD, Volt en JA21 zijn laag, maar dit is te verwachten aangezien deze partijen lang niet overal meedoen. Veel van de TK21-kiezers van FvD en JA21 zullen bij een lokale partij terechtkomen. Volt-kiezers wijken uit naar D66, GroenLinks, PvdA en PvdD of ze weten het nog niet. SP-kiezers kiezen vaak voor de PvdA (9%), een lokale partij of weten het nog niet.

(Relatief) hoog is de overlap TK21/GR22 voor kiezers die in maart 2021 stemden op SGP, GroenLinks, PvdD en ChristenUnie. Zij weten hun kiezers dus vrij goed vast te houden (of, in geval van GroenLinks: leveren niet nog meer in).

Tabel 1.4 – Voorgenomen stemgedrag GR 2022 – afgezet tegen stemgedrag TK21

“Stel dat er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, inclusief ‘weet nog niet’ (n=1.817)

	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP
Lokale partij	23%	23%	25%	30%	29%	21%	16%	7%	31%	18%	8%	14%	42%	8%
VVD	10%	40%	2%	1%	2%	1%	1%					1%	12%	
PVV	5%	1%	0%	39%	2%				6%		2%			
CDA	4%	2%	0%		33%	1%					6%			
D66	6%	2%	29%		2%	1%	3%	2%		1%	2%	9%		
GL	6%	1%	7%		1%	1%	4%	63%		5%	1%	8%		2%
SP	2%		1%	1%		33%	3%	1%		1%	2%	1%		
PvdA	5%	1%	4%	2%	2%	9%	44%	4%			1%	4%		
CU	3%	1%			2%	2%					61%			2%
PvdD	3%	1%	0%	2%		2%	1%	2%		58%		5%		
50+	1%	0%	1%	2%		1%	1%		2%					
SGP	2%	0%		1%	1%		0%		1%		6%			85%
DENK	1%		1%			1%		1%						
FvD	2%			3%					34%					
Volt	2%	1%	2%		1%	4%	1%	2%			1%	28%		
JA21	2%	1%		5%	1%	1%	1%		5%				25%	
Bij1	1%		0%					3%		2%				
Anders	1%		2%	3%	2%	4%	1%		5%		3%		2%	
Weet niet	21%	26%	26%	11%	23%	18%	27%	15%	17%	14%	8%	30%	17%	4%
Wil niet zeggen	1%	0%		2%		1%		2%		0%				
n =	1817	353	272	134	162	125	164	118	52	85	89	62	46	47

2 De inhoud

2.1 Vier op tien volgen gemeentelijke politiek

De meeste kiezers volgende gemeentelijke politiek niet op de voet; 4 procent doet dat wel. Een derde volgt het op hoofdlijnen en nog eens een derde zijdelings. Naarmate men ouder is heeft men duidelijk meer belangstelling. Onder jongeren is de belangstelling matig: een op vijf volgt het op de voet of op hoofdlijnen, 58 procent nauwelijks tot niet.

Tabel 2 – Gemeentelijke of landelijke oriëntatie

In welke mate volgt u de gemeentelijke politiek? (naar leeftijd)

	Totaal	18-24	25-34	35-49	50-64	65+
Op de voet	4%	3%	2%	3%	5%	6%
Op hoofdlijnen	33%	15%	20%	29%	39%	45%
Zijdelings	33%	23%	33%	36%	34%	33%
Nauwelijks	22%	44%	34%	23%	18%	13%
Niet	7%	14%	11%	8%	3%	4%
op de voet / hoofdlijnen samen	38%	19%	22%	32%	45%	50%

2.2 Meeste kiezers kijken naar lokale kwesties

Ruim de helft van de kiezers (53%) gaat bij de keuze voor een partij bij de gemeenteraadsverkiezingen vooral af op kwesties en problemen die in de gemeente spelen. Slechts één op zeven (14%) kijkt meer naar landelijke kwesties en 31 procent zegt 'beide evenveel'.

Hiermee blijken gemeentelijke kwesties in vergelijking met maart 2018 niet belangrijker te zijn geworden, wel in vergelijking met februari 2018 en 2014.

Tabel 3 – Gemeentelijke of landelijke oriëntatie

Gaat u bij uw keuze voor een partij bij de gemeenteraadsverkiezingen vooral af op kwesties en problemen die in uw gemeente spelen of op wat er in de landelijke politiek speelt?⁷

	2014	febr 2018	maart 2018	januari 2022
Vooraf gemeentelijke kwesties en problemen	44%	40%	54%	53%
Beide ongeveer evenveel	31%	34%	28%	31%
Vooraf landelijke politiek kwesties en problemen	23%	24%	16%	14%
Weet ik niet	1%	2%	2%	2%

⁷ Vraagstelling iets anders dan in 2014 en 2018, toen: "Wordt uw keuze voor een partij bij de gemeenteraadsverkiezingen vooral bepaald door wat u van deze partij ziet in de gemeentelijke politiek of door wat u van deze partij ziet in de landelijke politiek?"

2.3 Stemmotieven

Ook op een andere manier gesteld blijkt dat “De standpunten / het partijprogramma van deze partij in mijn gemeente” het belangrijkste zijn voor de gemeentelijke kiezer: 40 procent noemt deze reden. Gevolgd door de ideologie (36%) en de “landelijke standpunten van deze partij” (29%). Opvallend genoeg zijn al deze motieven nu minder vaak genoemd dan in 2018. De verklaring kan zijn dat het onderzoek toen werd uitgevoerd in februari⁸, nu in januari. Dit geldt echter niet voor “Deze partij komt op voor mensen zoals ik” (stabiel op een kwart) en “Deze partij komt op voor mijn regio” gestegen van 16 naar 21 procent.

Tabel 4 – Stemmotieven

Belangrijkste redenen om op deze partij te stemmen

	februari 2018	januari 2022
De standpunten / het partijprogramma van deze partij in mijn gemeente	50%	40%
De ideologie van deze partij	43%	36%
De standpunten / het partijprogramma van deze partij landelijk	42%	29%
Deze partij komt op voor mensen zoals ik	25%	26%
Deze partij komt op voor mijn regio	16%	21%
Deze partij zorgt voor een stabiel bestuur van mijn gemeente	20%	17%
Deze partij zorgt voor een stabiel bestuur van Nederland	16%	10%
De lijsttrekker / leider van deze partij in de Tweede Kamer	10%	9%
Uit gewoonte, ik stem (bijna) altijd op deze partij	7%	9%
Deze partij voert goed oppositie tegen regeringspartij(en)	8%	8%
Deze partij voert goed oppositie tegen het zittende college van B&W	7%	7%
De lijsttrekker / leider van deze partij in mijn gemeente	9%	6%
Ik ben tegen de andere partijen (anders dan de partij waar ik op stem)	7%	6%
Dat is strategisch slim (ik houd rekening met een mogelijk college van B&W)	3%	6%
Een online stemhulp (StemWijzer/Kieskompas) adviseerde mij dit	3%	6%
De partij doet het goed in de peilingen	2%	2%
De partij doet het slecht in de peilingen	0%	0%
Anders	4%	4%
Weet ik niet	2%	2%

⁸ De vraag is in maart 2018 niet opgenomen.

2.4 Belangrijkste issues: “betaalbaar wonen” met stip op 1

Op de vraag “wat de drie belangrijkste onderwerpen bij de gemeenteraadsverkiezingen zouden moeten zijn” komt “betaalbaar wonen” met 45 procent bovenaan de prioriteitenlijst. Dit was 28 procent in maart 2018, waarmee het issue bijna twee keer zo belangrijk is geworden; het steeg van een derde naar een eerste positie.

Het thema “Veiligheid, criminaliteit, openbare orde” wordt door 35 procent belangrijk gevonden en is daarmee het op een na belangrijkste issue.

“Zorg voor ouderen (wmo)” heeft flink aan belang ingeboet (van 31 naar 16%), terwijl “Zorg voor jongeren, jeugdhulp” juist belangrijker is geworden (van 6 naar 12%).

Tabel 5.1 – Belangrijkste issues

Wat zouden volgens u de drie belangrijkste onderwerpen bij de gemeenteraadsverkiezingen in uw gemeente moeten zijn?

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.444)

	febr 2018	maart 2018	2022
Betaalbaar wonen	26%	28%	45%
Veiligheid, criminaliteit, openbare orde	44%	43%	35%
Leefbaarheid, buurt- en wijkcentra	23%	24%	21%
Gemeentelijke financiën, belastingen en bezuinigingen	23%	24%	20%
Duurzaamheid, energietransitie ⁹	19%	17%	17%
Groen/ natuur in de buurt	*	*	16%
Zorg voor ouderen, wmo ¹⁰	27%	31%	16%
Onderhoud openbare ruimte (straten, groen)	17%	17%	13%
Werkgelegenheid en economie	21%	21%	13%
Verkeer, parkeren en bereikbaarheid	16%	17%	12%
Zorg voor jongeren, jeugdhulp ¹¹	6%	6%	12%
Afvalinzameling, aanpak zwerfafval	9%	10%	10%
Inspraak en burgerparticipatie	8%	7%	9%
Winkels, detailhandel, warenmarkten	8%	9%	8%
Openbaar vervoer en fietsverkeer	*	*	7%
Cultuur, muziek en evenementen	6%	6%	6%
Zorg voor gehandicapten of mensen met afstand tot de arbeidsmarkt	12%	12%	5%
Integratie nieuwkomers	6%	5%	4%
Corona: handhaving van de coronamaatregelen	*	*	4%
Recreatie en toerisme	3%	2%	3%
Corona: steunmaatregelen (TOZO, etc.)	*	*	2%
Anders			3%
Weet ik niet			3%

⁹ 2018: Duurzaamheid, energiebesparing

¹⁰ 2018: Zorg voor ouderen

¹¹ 2018: Zorg voor jongeren

Betaalbaar wonen is voor de kiezers van de meeste partijen het belangrijkste issue, maar vooral SP-kiezers vinden dit erg belangrijk. Ook kiezers die voor de Tweede Kamer zouden stemmen op Volt of BBB vinden dit belangrijk (niet in onderstaande tabel).

Ook **veiligheid** is voor veel achterbannen belangrijk, het meest voor VVD-kiezers. Kiezers die zouden stemmen op JA21, BBB of FvD vinden dit belangrijk.

Leefbaarheid is vooral belangrijk voor de kiezers van lokale partijen, PVV-kiezers, maar ook voor de landelijke JA21-stemmers.

Gemeentelijke financiën is voor VVD-, CDA- en lokale kiezers van belang. Ook landelijke FvD-kiezers hechten hier veel waarde aan.

Duurzaamheid en de energietransitie zijn vooral belangrijk voor GL-, PvdD-, D66-, CU-stemmers, maar ook voor landelijke Volt-stemmers.

Tabel 5.2 – Belangrijkste issues, naar voorgenomen stemgedrag

Wat zouden volgens u de drie belangrijkste onderwerpen bij de gemeenteraadsverkiezingen in uw gemeente moeten zijn?

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder 'weet nog niet', afgezet tegen stemgedrag 2018 (n=1.292)

	Totaal	Lokale partij	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP
Betaalbaar wonen	45%	37%	32%	40%	29%	47%	47%	59%	44%	42%	41%	47%
Veiligheid, criminaliteit, openbare orde	35%	35%	58%	32%	32%	40%	5%	26%	31%	24%	26%	38%
Leefbaarheid, buurt- en wijkcentra	21%	35%	23%	36%	28%	24%	24%	10%	27%	18%	24%	17%
Gemeentelijke financiën, belastingen	20%	28%	31%	3%	29%	14%	4%	20%	15%	14%	0%	25%
Duurzaamheid, energietransitie	17%	11%	11%	0%	16%	34%	68%	10%	7%	32%	43%	14%
Groen/ natuur in de buurt	16%	18%	7%	11%	9%	21%	43%	15%	9%	19%	61%	17%
Zorg voor ouderen, wmo	16%	19%	15%	27%	25%	7%	7%	37%	32%	29%	13%	16%
Onderhoud openbare ruimte	13%	18%	16%	24%	17%	7%	10%	9%	26%	8%	13%	0%
Werkgelegenheid en economie	13%	12%	19%	19%	21%	11%	4%	9%	10%	12%	2%	18%
Verkeer, parkeren en bereikbaarheid	12%	11%	22%	9%	13%	10%	8%	18%	11%	15%	0%	8%
Zorg voor jongeren, jeugdhulp	12%	5%	6%	5%	9%	15%	18%	18%	19%	20%	19%	12%
Afvalinzameling, aanpak zwerfafval	10%	11%	9%	8%	3%	4%	7%	6%	14%	16%	10%	4%
Inspraak en burgerparticipatie	9%	16%	7%	13%	10%	14%	5%	2%	11%	0%	3%	0%
Winkels, detailhandel, warenmarkten	8%	11%	12%	3%	6%	4%	2%	12%	2%	7%	4%	22%
Openbaar vervoer en fietsverkeer	7%	6%	5%	4%	11%	7%	15%	11%	12%	0%	10%	4%
Cultuur, muziek en evenementen	6%	5%	3%	0%	14%	15%	11%	0%	4%	3%	18%	0%
Zorg voor gehandicapten	5%	4%	1%	0%	2%	3%	7%	17%	8%	23%	5%	18%
Integratie nieuwkomers	4%	3%	3%	12%	0%	4%	3%	3%	6%	7%	3%	12%
Corona: handhaving coronamaatregelen	4%	1%	3%	6%	6%	4%	2%	9%	2%	0%	4%	4%
Recreatie en toerisme	3%	4%	3%	0%	3%	3%	1%	0%	5%	0%	0%	5%
Corona: steunmaatregelen (TOZO, etc.)	2%	3%	3%	0%	3%	2%	5%	0%	0%	2%	3%	0%
Anders	3%	3%	1%	8%	0%	2%	3%	3%	2%	5%	0%	0%
n =	1.292	201	81	30	31	58	52	31	48	35	34	24

Jongeren hebben andere prioriteiten dan middelbare en oudere kiezers

We zagen dat jongeren veel minder belangstelling hebben voor de gemeentepolitiek dan ouderen. De opkomst is onder jongeren doorgaans ook (veel) lager dan onder ouderen.

Om hier iets aan te doen is het goed te kijken wat jongeren van belang vinden. Zowel jongeren als ouderen vinden *betaalbaar wonen* erg belangrijk, maar onder jongeren is dat aandeel veel hoger dan onder ouderen. Daarnaast hebben jongeren duurzaamheid, groen in de buurt en zorg voor jongeren in hun top vijf staan. De jongste jongeren willen meer aandacht voor *OV en fietsverkeer*. Ouderen vinden juist *zorg voor ouderen, leefbaarheid* en *gemeentelijke financiën* belangrijk.

Jongeren (tot 34 jaar)	65-plus
1. Betaalbaar wonen	1. Betaalbaar wonen
2. Veiligheid	2. Veiligheid
3. Duurzaamheid, energietransitie	3. Zorg voor ouderen, wmo
4. Groen/natuur in de buurt	4. Leefbaarheid, buurt- en wijkcentra
5. Zorg voor jongeren, jeugdhulp	5. Gemeentelijke financiën, belastingen

Tabel 5.3 – Belangrijkste issues, naar leeftijd

Wat zouden volgens u de drie belangrijkste onderwerpen bij de gemeenteraadsverkiezingen in uw gemeente moeten zijn?

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder 'weet nog niet', afgezet tegen stemgedrag 2018 (n=1.292, stemgedrag GR18 maar van beperkt aantal bekend)

	To- taal	18-24	25-34	35-49	50-64	65+
Betaalbaar wonen	45%	66%	55%	38%	44%	38%
Veiligheid, criminaliteit, openbare orde	35%	22%	26%	35%	43%	37%
Leefbaarheid, buurt- en wijkcentra	21%	14%	15%	23%	23%	26%
Gemeentelijke financiën, belastingen	20%	8%	17%	20%	22%	23%
Duurzaamheid, energietransitie	17%	29%	21%	17%	16%	14%
Groen/ natuur in de buurt	16%	17%	22%	18%	16%	15%
Zorg voor ouderen, wmo	16%	9%	4%	11%	16%	33%
Onderhoud openbare ruimte	13%	15%	14%	12%	13%	16%
Werkgelegenheid en economie	13%	16%	11%	17%	13%	9%
Verkeer, parkeren en bereikbaarheid	12%	7%	16%	17%	11%	8%
Zorg voor jongeren, jeugdhulp	12%	19%	14%	14%	10%	10%
Afvalinzameling, aanpak zwerfafval	10%	11%	10%	12%	10%	8%
Inspraak en burgerparticipatie	9%	1%	6%	12%	9%	11%
Winkels, detailhandel, warenmarkten	8%	2%	6%	8%	9%	8%
Openbaar vervoer en fietsverkeer	7%	23%	6%	5%	7%	8%
Cultuur, muziek en evenementen	6%	17%	9%	5%	4%	5%
Zorg voor gehandicapten	5%	6%	4%	2%	6%	6%
Integratie nieuwkomers	4%	4%	5%	3%	3%	4%
Corona: handhaving coronamaatregelen	4%	7%	5%	4%	2%	6%
Recreatie en toerisme	3%	0%	3%	3%	3%	2%
Corona: steunmaatregelen (TOZO, etc.)	2%	5%	4%	2%	1%	1%
Anders	3%	1%	3%	3%	4%	2%
	1.292	56	173	205	442	328

3 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 tot maandag 17 januari. In totaal werkten 2.230 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=2113) is afkomstig het I&O Research Panel, 117 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratie-achtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl